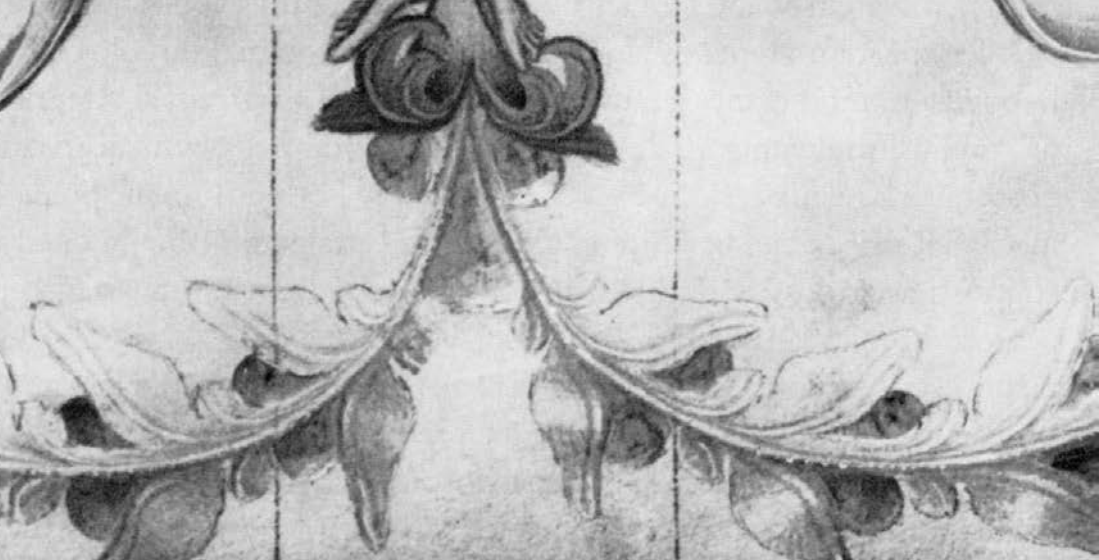

...derb
le seine

den deran

BOŽENA
KOPIČKOVÁ

ČESKÁ KRÁLOVNA
ŽOFIE

Ve znamení
kalicha a kříže

Česká
královna
Žofie

VYŠEHRAĐ

Vyobrazení na přebalu:

Iniciála U se zobrazením českého královského páru
Václava IV. a Žofie; iluminace z osobní Modlitební
knihy Václava IV. z doby 1410–1419

Vyobrazení na s. 4:

Lazebnice z bordury bible Václava IV.

© PhDr. Božena Kopiczková, 2018
Typography © Michaela Blažejová, 2018

ISBN 978–80–7429–974-2

podoby ornátu s pozlacenou kápí. A takto hodna obdivu se Žofie blížila vrcholnému okamžiku svého života. Tehdy nemohla tušit, že se k němu bude vracet ve vzpomínce mimo jiné i prostřednictvím perlového věnce, který byl odložený do truhly s ostatními šperky a věcmi, které ji v bratislavské emigraci provázely do konce života.¹²⁶ Patřily tehdy už jen do říše vzpomínek jako celý minulý Žofiin život...

Od korunovace do vydání tzv. Dekretu kutnohorského

Český a římský král Václav IV. sice mohl vyrovnat během rekonvalescence na přelomu let 1399 a 1400 korunovací svůj „dluh“ vůči manželce Žofii, ale nemohl vyrovnat onen, který z jeho strany pociťovali vůči Říši její význační činitelé. Za pět měsíců po Žofiině korunovací říšští kurfiřti Václavu IV. tento dluh sečetli, když ho 20. srpna 1400 formou obžaloby a rozsudku na říšském sněmu v Oberlahsteinu sesadili z říšského trůnu. Ortel říšských kurfiřtů přijal Václav IV. v Praze 22. srpna.¹²⁷ Nevíme, zda byla královna po jeho boku v pravou chvíli, ale v každém případě bolest a smutek z událostí kolem jejího chotě ji neminuly. Příbuzní Lucemburkové byli sice vývojem událostí rozhořčení, ale reagovali po svém. Markrabě Jošt skončil u dopisování směrem do Říše a Zikmund svým typickým způsobem chtěl za pomoc od bratra postoupení Moravy, Slezska a obou Lužic se zajištěním nástupnictví na českém trůně. A poté i Václav reagoval svým typickým způsobem, když dal najevo své rozhořčení nad Zikmundovými požadavky tím, že odjel na Žebrák.¹²⁸

Volbou nového říšského krále Ruprechta III. Falckého, který byl korunován 6. ledna 1401, se začala situace pro Václava IV. drammatizovat zvláště poté, co nově zvolený král rozpoutal proti němu válku v Horní Falci, aby ji nakonec směřoval i do Českého království. Rostoucí nebezpečí nic neubralo na agresivitě českého panstva a věrolomnosti lucemburských příbuzných. Celkově neklidná situace v zemi napomohla tomu, že v červenci 1401 stál náhle před srdcem království, Prahou, se svým vojskem švagr markraběte Jošta, Vilém I. Míšeňský, Ruprechtův pověřenec. Václav IV.

¹²⁶ Srov. Vítovský, J.: Lampa z pozůstalosti, s. 53.

¹²⁷ Bobková L. – Bartlová, M.: Velké dějiny (IV.b), s. 386–387.

¹²⁸ Z Prahy měl podle itineráře odjet po 2. září a 10. září měl už být na Žebráku; srov. Hlaváček, I.: Studie k diplomacie (IV.), s. 83.; Týž, Urkunden- und Kanzleiwesen, s. 424. V literatuře je uváděn Točník, ale neexistuje pro to doklad.

sice v Praze byl, ale k situaci zůstal netečný. Na obranu Prahy nestanulo královské vojsko, ale zato se zde setkala dvě jiná, králi nepřátelská vojska. V čele jednoho stál Vilém I. Míšeňský, přičemž v druhém vojsku se pod vedením markraběte Jošta shromáždili bojovníci panské jednoty spolu s markraběcími ozbrojenci. Obě strany, česká i míšeňská, se nakonec 4. srpna 1401 spojily dohodou, podle níž byly ochotny ukončit s králem Václavem IV. nepřátelství, pokud přistoupí na jejich podmínky a požadavky.¹²⁹ Už 12. srpna uzavřel král s panskou jednotou mírovou smlouvu, v níž se zavázal k dodržování zemského řádu. V každém případě jde o další politickou prohru Václava IV., který neprojevil ani náznak snahy o nějaké kroky pro záchranu Prahy. I v historických pracích je tato liknavost krále hodnocena jako selhání, „umocněné stále ještě tíživě pocíťovanou politickou porážkou v německých oblastech Svaté říše římské, [která] znovu přeskupila síly na české scéně. Panská jednota, roztrpčená panovníkovým jednáním, obrátila své zraky k jeho nevlastnímu bratru, uherskému králi Zikmundovi, s nímž spojovala naděje do budoucna. Zikmund tedy opět vstoupil do českých záležitostí...“¹³⁰

Nebylo by od věci sledovat chování blízkých bavorských příbuzných reflektujících proměny osob na říšském trůně. Oba bratři české královny Žofie, mnichovští vévodové Vilém i Arnošt, stáli při švagrovi Václavu IV. i po jeho sesazení. Zvláště pak Arnošt mu zachoval s několika málo německými knížaty po určitou dobu věrnost. Ke změně v chování Václavových příznivců včetně Wittelsbachů však došlo ještě v roce 1401, kdy se nakonec i oni přiklonili k jinému svému příbuznému, jímž byl vítězný Václavův soupeř, falckrabí Ruprecht III., nový panovník říše.¹³¹ Korouhev své politiky pootočili oba mnichovští Wittelsbachové opět směrem k Lucemburkům poté, co byl po Ruprechtově smrti v opakované volbě ve Frankfurtu zvolen 21. července 1411 římským králem Zikmund Lucemburský, Václavův bratr.¹³² To už je ovšem jiná kapitola.

Václav IV. se po svém nešťastném sesazení z říšského trůnu začal kojit nadějí, že svou pozici v Říši zachrání a obnoví jízdou za císařskou

¹²⁹ V pohledu na roli Jošta a českého panstva při „osvobození“ Prahy se Lenka Bobková (Velké dějiny, s. 393–394) poněkud rozchází s F. M. Bartošem (Čechy v době Husově, s. 187–188) i s Jiřím Spěváčkem (Václav IV., s. 329).

¹³⁰ Čornej, P.: Velké dějiny (V.), s. 72.

¹³¹ Po Václavově sesazení rozpoutal Ruprecht III. v Horní Falci otevřenou válku; srov. Bobková L. – Bartlová, M.: Velké dějiny (IV.b), s. 384nn.

¹³² Volbu římského krále po úmrtí Ruprechta III. zkomplikovaly spory mezi dvěma kandidáty z rodu Lucemburků, Joštem a Zikmundem. K tomu Štěpán V., Moravský markrabě, s. 690n.; Hoensch, J. K.: Lucemburkové, s. 191.

korunou do Říma za pomoci milánského vévody Giangaleazza Viscontiho, avšak především svého nevlastního bratra, uherského krále Zikmunda. Od této utkvělé myšlenky se začalo roztáčet osudové soukolí, táhnoucí Václava IV. ke dnu, když dostalo impuls ke své rotaci Zikmundovým povoláním do Čech. K poradě o římské jízdě se nevlastní bratři setkali v Kutné Hoře, kde zřejmě strávili v roce 1401 společné Vánoce.¹³³

A zdá se, že v předvečer těžkých osobních a politických zkoušek nezůstávala stranou králových záležitostí ani Žofie, jak by aspoň napovídal list, který poslala pravděpodobně někdy v této době „o suchých dnech“¹³⁴ předsedajícím zemského soudu s omluvou nestání Jaroslava z Opočna, v němž zdůraznila jeho angažovanost v jejích a králových záležitostech.¹³⁵ V Jaroslavovi měla královna asi i důvěrníka, přes něhož se kontaktovala s královými straníky.

Václav IV. se vrátil po 5. lednu 1402 do Prahy a už 10. ledna pobýval se Žofií, s bratrancem Prokopem a svým pražským dvorem v Žofiině věnném městě Hradci Králové¹³⁶, a nutno podotknout, že pravděpodobně poprvé a naposledy ve svém životě.¹³⁷ A zde očekával spolu s ostatními uherského krále Zikmunda, který přijel až 2. února. Ale už 4. února byla v Hradci uzavřena úmluva, která ukázala hloubku Václavova politického pádu. Jí jmenuje Václav IV. nevlastního bratra Zikmunda vladařem v Čechách a dává mu v ochranu všechny své hrady, které mu byly mocenskou oporou, a rovněž královská města. Nadto mu slibuje poslušnost ve všech věcech týkajících se Říše a Českého království s tím, že sám zde zůstane panovníkem do konce života. Zmocňuje bratra také k tomu, aby zajistil řád, spravedlnost a mír v království podle svého rozhodčího výroku vyneseného v roce 1396. V Zikmundově kompetenci mělo být i potvrzování zemských a dvorských úředníků, kteří mu stejně jako všichni purkrabí královských hradů měli skládat slib poslušnosti.¹³⁸ Tudíž podle dohody

¹³³ K tomu srov. zde s. 26.

¹³⁴ Ke dnům v roce (suché dny), kdy jednal také zemský soud srov. níže v této kapitole pozn. 110.

¹³⁵ AČ IV s. 529 č. 315. Jeho celé znění a časové zařazení viz v této publikaci v kap. III, s. 118–119.

¹³⁶ Hlaváček, I.: Studie k diplomacie (IV.), s. 83; Týž: Das Urkunden- und Kanzleiwesen, s. 425 (= itinerář).

¹³⁷ Aspoň itinerář Ivana Hlaváčka žádný jiný pobyt Václava IV. v Hradci Králové nedosvědčuje.

¹³⁸ Bartoš, F. M.: Čechy v době Husově, s. 191; Spěváček, J.: Václav IV., s. 334; Bobková L. – Bartlová, M.: Velké dějiny (IV.b), s. 394.

přecházela na začátku roku 1402 vláda v Čechách fakticky na Zikmunda, i když údajně „jen“ do Václavova návratu z cesty za císařskou korunou do Říma. Ale ta byla v nedohlednu,¹³⁹ zatímco Zikmund, uherský král, začal zabírat v Čechách jeden královský hrad za druhým a prosazovat svou výkonnou moc. Václav IV. konečně pochopil, do jak těžké situace se dostal, a postavil se na odpor. V ten okamžik Zikmund, který se nedočekal hned žádoucí reakce názorově rozpolcené královské rady, sáhl 6. března 1402 ke krajnímu řešení. Na jeho rozkaz vnikl staroměstský purkmistr do Králova dvora na Starém Městě, zajal krále Václava IV. a vedl ho údajně v nehlubším pokoření s ozbrojeným průvodem na Pražský hrad, kde toho času působil jako nejvyšší purkrabí Jindřich z Rožmberka. A poté český král Václav IV. putoval jako Zikmundův vězeň z Prahy na Rožmberkův krumlovský hrad a odtud do Horních Rakous na hrad Schaumburg.¹⁴⁰ Přitom král Zikmund směřující se svým vězněm na jih stále rozhlašoval, že s ním směřuje do Říma.¹⁴¹ Nicméně po všem cestování skončil český král ve Vídni, kde byl svěřen pod dohled rakouských vévodů. Doba zajetí se protáhla do 11. listopadu 1403, kdy se králi Václavovi podařilo za pomoci přátel uprchnout za nedělní projížďky na koni z Vídně,¹⁴² kterou tehdy spatřil ve svém životě naposledy.

Zpráva o zajetí krále se po 6. březnu 1402 začala šířit rychlostí blesku. Do čela boje za jeho osvobození se postavil bratranec Prokop, který se ale sám stal v červnu 1402 Zikmundovým zajatcem. Jeho místo v čele protizikmundovského odboje zaujal markrabě Jošt, ještě nedávno Zikmundův spojenec. Přes šířící se odpor nechtěl Zikmund ze svých mocenských pozic v Čechách ustoupit, což demonstroval v lednu 1403 pokořením a drancováním Kutné Hory a jejího okolí.¹⁴³ Zatímco se snažil o zajištění své vlády v Čechách, ztrácel půdu pod nohama ve vlastních Uhrách. Po burčujících zvěstech se 18. července 1403 stáhl pro záchranu své uherské královské koruny z Čech, do nichž se vrátil až s křížovou výpravou v roce 1420, během níž se také nechal korunovat na českého krále.¹⁴⁴ Ke svému odchodu z Čech měl Zikmund nejvyšší čas. Do Bratislavy

¹³⁹ V nenávratno pak v létě 1402, kdy zemřel přívrženec Lucemburků, milánský vévoda Giangaleazzo Visconti.

¹⁴⁰ Spěváček, J.: Václav IV., s. 339.

¹⁴¹ Čornej, P.: Velké dějiny (V), s. 75.

¹⁴² Tamtéž, s. 77; Spěváček, J.: Václav IV., s. 348. Na dalších stranách autor připomíná různé dobrodružně laděné zkasoky o králově útěku.

¹⁴³ Okolnosti popisují Spěváček, J.: Václav IV., s. 345; Čornej, P.: Velké dějiny (V), s. 77.

¹⁴⁴ Viz v této publikaci kap. VII, s. 220–221.

dorazil 25. července, přičemž uherská opozice brzy poté, už 5. srpna 1403, korunovala na uherského krále Ladislava Neapolského.¹⁴⁵

Co se týče Žofie, užívala po své korunovaci od 15. března oprávněně titul *česká královna*, který se, jak víme, v rozporu s realitou objevoval už dříve v některých listinách, které vydávala nebo přijímala.¹⁴⁶ Bezprostředně po slavnostním aktu korunovace také začaly pro královnu Žofii dobíhat procesy, které měly svůj počátek v devadesátých letech předěšlého století. Týkaly se především organizačního upevňování jejího dvora a rozšiřování jejího věnného majetku spolu s jeho právním zajištěním. To Žofii umožnilo v době nepřítomnosti zajatého manžela využívat podle své vůle i rezidence ve věnných městech Mělníku a Hradci Králové. Možná, že zde se zdržela ještě nějaký čas i po zajištění svého královského chotě, jak by na to ukazovala aktivita, kterou na jaře 1402 vyvíjela ve prospěch hradeckého chrámu Sv. Ducha.¹⁴⁷ Nevíme také, zda Žofie po návratu do Prahy pobývala za nepřítomnosti manžela i ve staroměstských nebo novoměstských královských rezidencích. Nejspíše by měl být jejím útočištěm tzv. Králův dvůr na Starém Městě pražském, který však po zajištění krále nebyl svým celkovým stavem k jejímu bezpečnému pobytu příliš vhodný. Svědčí o tom skutečnost, že ani sám král se do něho nemohl uchýlit po návratu ze zajetí, ale musel se spokojit se svým dvorem na Zderaze¹⁴⁸ na tak dlouho, dokud představitelé Starého Města nedokončili ve staroměstském paláci úpravy, k nimž přikročili na usmířenou s králem.¹⁴⁹ Nechali strhnout dům purkmistra, který krále zatýkal, a zároveň zasypat části příkopu mezi Novým a Starým Městem. Naproti tomu zřídili „fortnu“ z Králova dvora na Nové Město, vůči kterému král

¹⁴⁵ K těmto událostem srov. Hoensch, J. K.: Lucemburkové, s. 182; Spěváček, J.: Václav IV., s. 346.

¹⁴⁶ Srov. např. v r. 1392: s. 28, pozn. 38.

¹⁴⁷ K tomu v této publikaci viz kap. III, s. 125–127.

¹⁴⁸ Ke královu sídlu na Zderaze více Durdík, T.: Hradý Václava IV. v pražských městech, s. 30–34.

¹⁴⁹ Do areálu královského sídla byl integrován dům Těmy z Koldic, králova oblíbenec a hejtmána ve Vratislavi, ale i dům U Černého orla za Týnským chrámem směrem k Dlouhé třídě. Ten patřil od 60. let 14. století vratislavskému biskupovi a významnému Karlovu diplomatu Přeclavovi z Pogorely a vratislavskému probošтови. Od nich je zřejmě panovník získal a začlenil do svého rezidenčního okrsku. Rezidenci českého krále zůstal až do roku 1484, kdy se Vladislav Jagellonský přestěhoval zpět na opravený Pražský hrad. Podle rekonstrukce byl Králův dvůr přistavěn k hlavní městské hradbě a měl zhruba trojúhelný obrys. Areál byl rozdělen do dvou nádvoří, přičemž do vnitřní zástavby byl včleněn věžovitý palác; srov. Durdík, T.: Hradý Václava IV., s. 25–26.

Kutná Hora, Vlašský dvůr. Hlavní průčelí.

neztratil důvěru,¹⁵⁰ právě naopak! V nepředvídatelném toku událostí je také méně udivující skutečnost, že se královna Žofie nevyhýbala ani Pražskému hradu, který patřil do „fyzického“ prostoru nejvyššího purkrabího, Jindřicha z Rožmberka. Jak dalece věřila tomuto muži z tábora nepřátelského vůči jejímu manželu Václavovi, těžko říci. Podstatná je skutečnost, že zřejmě důvěřovala jeho manželce Elišce z Kravař, která byla časem stejně horlivou stoupenkyní M. Jana Husa jako královna sama.¹⁵¹ Nevíme však nic o délce královnina setrvání na Pražském hradě ani o jeho případném opakování. Jediným dokladem pobytu královny Žofie na Pražském hradě, ovšem bez znalosti bližších údajů, je její listina, kterou vydala 9. června 1402 „*in castro Pragensi*“.¹⁵² Není ovšem vyloučeno a je skoro pravděpodobné, že toto historické královské sídlo mohlo být

¹⁵⁰ Viz Bartoš, F. M.: Čechy v době Husově, s. 205. K popisu objektu srov. Durdík, T.: Hrad Václava IV., s. 25–30.

¹⁵¹ K tomuto vztahu Elišky z Kravař k Husovi srov. v této publikaci kap. VI, s. 186–188.

¹⁵² *Datum et actum in Castro pragensi (sic!) anno domini M^oCCCC secundo in die sanctorum Primi et Feliciani*; cf. LE VI s. 309 č. 159.

pro královnu Žofii při pražských pobytech pro přechodnou dobu králova zajetí možná obyvatelnějším a bezpečnějším než staroměstský tzv. Králův dvůr. Mohla ovšem využívat i některou manželovu novoměstskou rezidenci a pobývat v ní i v době jeho slavnostního vjezdu do Prahy těsně před Vánoce 1403 a společně s ním pak trávit tradičně po dlouhé době odloučení vánoční svátky roku 1403 ve zderazské novoměstské rezidenci nebo v Kutné Hoře v prostoru králova oblíbeného Vlašského dvora.¹⁵³

Zikmundovo otřesené postavení v Uhrách pomohlo rychlému řešení situace českého krále Václava IV., který se vrátil do Čech v prosinci 1403¹⁵⁴ a umožnil rychlé zklidňování poměrů v zemi. Už 23. února zasedal král na zemském soudu, což byla dávno nevídaná věc. A spolu s ním zaujali na něm svá místa noví zemští úředníci a osobnosti z elitních panských rodů. Král začal plnit vůči nim závazky, k nimž přistoupil už v dřívějších dohodách, což brzy potvrdil i svými listinami z 5. ledna 1405 vydanými na Žebráku a zlikvidoval tak důvod k jejich opozici.¹⁵⁵ Tlak na krále Václava IV. ze strany panstva čili nobility se vytrácel i proto, že v jejich řadách sílila vedle tradičně katolické i nová proreformní vrstva v zemských a dvorských funkcích a i v královské radě,¹⁵⁶ jejíž členové podpořovali krále. Zvláště významné místo mezi nimi zaujal už dříve zmíněný pan Lacek z Kravař.¹⁵⁷

Pomalu také končilo období příbuzenských bojů mezi Lucemburky. Se Zikmundem, zaměstnaným dostatečně vnitřní situací v Uhrách, bezprostředním ohrožením Turky z východu, a konečně svými velkými politickými ambicemi, se Václav IV. už nikdy osobně nesetkal. S Joštem, kterému dal 12. prosince 1403 souhlas k zástavě Lucemburska, došlo už k trvalému smíru. Také na Moravě se situace zklidnila, k čemuž bohužel přispěla 24. září 1405 i smrt markraběte Prokopa, jehož statky připadly bratru, markraběti Joštovi.¹⁵⁸ Důvody setrvalé války, která mezi oběma

¹⁵³ Svým způsobem tomu napovídá Václavův itinerář: srov. Hlaváček, I.: Das Urkunden- und Kanzleiwesen, s. 426.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Srov. Čornej, P.: Velké dějiny (V), s. 78.

¹⁵⁶ Tato skutečnost po letech, přesněji v roce 1419, rezonovala i v citačních listech proti královně Žofii, jak je zřejmé z výčitky, podle níž chová na svém dvoře „novotářské úředníky“. Šlo samozřejmě o dlouhodobý jev u pražského dvora, který byl aspoň v některých údobích vlastní i královi dvoru.

¹⁵⁷ K němu srov. v této publikaci kap. VI, s. 185n.

¹⁵⁸ Na tomto místě se nelze vyslovovat k osobnostním profilům obou moravských markrabat. Velký obdiv, který projevil k Prokopovi jeho neznámý současník, nám sděluje Bartoš, F. M.: Čechy v době Husově, s. 215. Chválu Prokopa koriguje a své

moravskými bratry probíhala v různých intervalech a intenzitě od roku 1393, pominuly. Politická situace v zemi se načas stabilizovala nato-lik, že se mohl král Václav vydat v srpnu 1408 společně se svou chotí Žofií na delší cestu, tentokrát do Horní Lužice a Slezska.¹⁵⁹ Královna Žofie jistě ráda odjížděla se svým chotěm do neznámých končin, i když věděla, že bude postrádat slovo Boží, kterým obohacoval její život stejně jako život jiných zbožných žen už šest let M. Jan Hus. Jeho kázání rozeznělo prostor Betlémské kaple poprvé 14. března 1402, tedy již za osm dní po zjetí jejího muže, českého krále Václava IV.¹⁶⁰ Čas plynul dále při šíření husitství, za jehož čelného představitele byl už od roku 1409 obecně pokládán právě M. Jan Hus. Toto potvrdil i král Václav IV., když okamžitě po návratu z cest po Lužici a Slezsku při prvním zastavení v Kutné Hoře vydal za velkého Husova příčinění 18. ledna mandát, tzv. Dekret kutnohorský.¹⁶¹

Bezdětnost

Zdá se, že sudičky zahrnuly královnu Žofii svou přízní a obdarovaly mnohým, co si žena může přát: krásou, inteligencí, bohatstvím a jistě i obdivem okolí. A z mnoha náznaků vyplývá, že byla Žofie obdařena i pevným charakterem, o který se Václav opíral. Nic z těchto kladů vložených do vínku nezmírnilo rány, kterými ji na druhé straně stíhal osud. Patřila k nim kromě starostí, doprovázejících její život vedle tvrdě zkušného a slabého českého krále Václava, i bezdětnost přerůstající do beznaděje.

Král Václav IV., třetí Lucemburk na českém trůně, byl evidentně hrdý na svůj rodový původ, s nímž se někdy honosil před svými hosty a zdůrazňoval, že je odvozen od Trojanů.¹⁶² Snad věřil v době své mladosti, že slávu a čest rodu hrdě ponosou v budoucnu i jeho potomci. Nicméně jediný vnější náznak, podle něhož mu přišla jejich možná existence na mysl, je shledáván v iluminacích na první straně jeho Bible. Tyto mají zcela výjimečně svou ikonografií vztah k obsahu první knihy Genesis, s níž

hodnocení markrabat ve vztahu k Václavovi IV. vyslovuje historik Štěpán, V.: Moravský markrabě Jošt, s. 596.

¹⁵⁹ Podrobný popis cesty je uveden v této publikaci v kap. IV, s. 146–159.

¹⁶⁰ K této události a ostatním, které následovaly, srov. v této publ. kap. II, s. 49.

¹⁶¹ Další údaje k následujícím událostem po vydání tzv. Dekretu kutnohorského viz v této publ. v kap. VI.

¹⁶² Bartoš, F. M.: Čechy v době Husově, s. 480.

JMENNÝ A MÍSTNÍ REJSTŘÍK

- z Adlaru, Mstidruh 112, 115
Adléta (Adéla, Adelheid) Burgundská,
římská císařovna 10
Afgánistán 92
Afrika 96
Agnes (Anežka) z Poitou, římská
císařovna 10
Albík z Uničova, Zikmund 38, 55, 56,
67, 78, 117, 219, 220, 258
Albrecht I., bavorský vévoda 13, 17, 18,
20, 238
Albrecht II., bavorský vévoda 238
Albrecht II. Habsburský, římský král
(jako Albrecht V. rakouský vévoda
a jako Albrecht I. český král) 11, 59,
225, 239–241, 251
Albrecht III., bavorský vévoda 15, 55,
57–61, 130, 235, 236
Albrecht III. Habsburský, rakouský
vévoda 20, 30, 31
Albrecht III. Meklenburský, švédský král
57
Albrechtice nad Orlicí 165, 166, 218
Alexandr V., papež 162, 191–194
Alexandr Veliký, makedonský král 91,
92, 94, 96, 131
Alpy 16, 131
Alžběta (Eliška) Rejčka, česká a polská
královna 90, 164, 225
Alžběta Lucemburská, česká královna
61, 225, 228, 251
Alžběta Pomořanská, česká královna
a římská císařovna 34, 83, 107,
119, 140, 153, 155, 225
Ambrož z Hradce 121, 127
Angelus z Florencie 118
Anjou 177
Anna, brunšvicko-grubenhagenská
vévodkyně 58
Anna Lucemburská, rakouská
vévodkyně 54
Anna Svidnická, česká královna
a římská císařovna 212
Antonín, brabantský vévoda 58,
160–162
Antonín de Monte Catino 192
Arménie 95
Arnošt, bavorský vévoda 7, 9, 13–17,
27, 44, 47, 55, 58–60, 129, 208,
223, 229, 230, 234–236, 238–244,
247–249, 252, 255, 263
Asie 92, 93, 96, 130
Avignon 133
Baktrie 92
Balch 92
Barbora Celská (Celjská), římská
císařovna, česká a uherská královna
11, 60, 171, 217–221, 223, 229–232,
235, 236, 241, 242, 251
Barbora ze Schaunberga 186
Bartoš, František Michálek 7, 8
Basilej 253
Bavorsko 13–15, 20, 58, 129, 130, 134,
141, 239
Dolní Bavorsko 13, 17, 20, 239
Horní Bavorsko 13, 14, 17, 264
Beatrix, bavorská vévodkyně 55, 60,
229, 231
Bělehrad 246, 249
Belgie 142
Benedikt XIII., papež 191, 192
Benešovští (rod) 259
z Bergova, Ota III. 36

- Bernauer, Anežka (Agnes) 58
 Beroun 35
 Bílý Újezd 178
 Bingen nad Rýnem 135, 162
 Blutenburg (hrad) 18
   z Bogenu (rod) 99
 Bologna 198
 Bonifác IX., papež 29, 44, 103, 105, 186
   z Borku, Dětrich Kraa 160
 Bourgoigne, Jean de *viz* Mandeville,
   John
 Brabantsko 69, 160, 161, 163
 Bradlec (hrad) 164, 166
 de Brancatiis, kardinál 199, 200
 Braniborsko 17
 Brašov 246, 247, 250
 Bratislava 10, 27, 30, 49, 60, 123, 124,
   166, 198, 222, 223, 225, 229–231,
   235–238, 240, 241, 248, 250–252,
   254–259, 261–264
 Brémy 106
 sv. Brigita Švédská 176, 179
 Brno 163, 217, 219, 222, 241
 Brozánky 111, 168, 169
 Brunhilda, franská královna 10
 Brusel 58, 140, 162
   z Březové, Vavřinec 95, 105, 111, 169,
   215
   z Budějovic, Zikmund 122, 123, 254,
   255
 Budín (Budapešť) 217, 220, 231, 236,
   240, 246, 247, 251, 258
 Budyšín 122, 146–149, 151, 154–157,
   189
   z Buku, Mikeš (Nicek) 170
   z Buřenic, Václav Králík 43, 45, 260

 Cáchy 135, 162, 184
 Carignan *viz* Ivois
 Causis, Michal de 38, 198–200
 Celští (Celjští; rod) 229, 231
 Colonna, Oddo di *viz* Martin V., papež

 Čandragupta I., indický vládce 95
 Čáslav 224
   z Častolovic, Půta 164
   z Čemin, Bartoš 116, 117

 České Budějovice 20, 33, 35, 221
 Čína 95
 Čingischán 96
 Čížkovice 178
 Čornej, Petr 33

 Dalešice 241
 Dánsko 145
 Dáreios III., perský král 131
 Deschamps, Eustache 54
 Dětrich z Niemu 38, 199
 Devín (hrad) 222
 Dioklecián, římský císař 63
 Divoká Orlice (řeka) 165
 Dobříš 27
 Döffingen 21
 Dolní Bavorsko *viz* Bavorsko
 Dolní Lužice 39, 46, 149
 Domicián, římský císař 63
   z Donína, Beneš 149
   z Drahobuzevsi, Petr 111
 Drahomíra ze Stodor 189
   z Drážďan, Mikuláš 201
 Dubá 116
   z Dubé, Beneš 36
   z Dubé, Hynek Hlaváč 149
   z Dubé, Jakub 160
   z Dubé, Jindřich Škopek 200, 201
   z Dubé a z Hohensteinu, Hynek Berka
     36, 42
   z Dubé a z Leština, Václav 184
 Dunaj (řeka) 58, 250
 Dvořáková, Daniela 8
 Dvůr Králové nad Labem 38, 81, 82, 85,
   164, 168–170

 Ebster, Štefan 255
 Edmund de Dwyter 31, 65, 67–69, 101
 Elisabeth, bavorská vévodkyně 55
 Eliška Přemyslovna, česká královna
   119, 140, 225
 Eliška Rejčka *viz* Alžběta Rejčka, česká
   a polská královna
 Eliška Zhořelecká, lucemburská
   vévodkyně 54, 57–59, 139, 160–162,
   238
 Épernay 141

- Erfurt 249
- Erik I., brunšvicko-grubenhagenský vévoda 58
- z Eschenbachu, Wolfram 71
- Fernando de Palacios 209, 210
- Ferrara 165
- Ffalbrecht (Falbrecht), Johann 246, 248
- Filip II. Smělý, burgundský vévoda 138
- Filip Orleánský, hrabě z Vertusu 139
- Filip z Thau 96
- Fontevrault (klášter) 177
- Fragner, Jaroslav 180
- Francie 9, 21, 37, 68, 77, 130, 133, 134, 137, 139–142, 144, 145, 153, 162, 163, 177, 239
- Frankfurt nad Mohanem 26, 37, 47, 134, 135, 162
- Franky 134
- Fredegunda, franská královna 10
- Fridrich I. Barbarossa, římský císař 18
- Fridrich I. Braniborský (Hohenzollernský), markrabě 245, 250
- Fridrich IV. Bojovný, míšeňský markrabě 238, 239, 245
- Fridrich IV. Habsburský, tyrolský vévoda 238
- Fridrich Moudrý, bavorský vévoda 13, 15, 17, 20, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 33, 129, 140, 236, 239
- z Frymburka, Anna 79, 120, 182, 183
- Gdaňsk 143
- Gent 160
- z Giran, Zdislav Rackův 105
- Gobi (poušť) 131
- Golubac 251, 257
- Gonzaga, Giovanni Francesco 69
- Gorice 27
- Grunwald 143
- Grünwald (hrad) 18, 19, 102
- Guldenthal (klášter) 142
- Habsburkové (rod) 27, 34, 60, 238
- Hájek z Libočan, Václav 63, 215
- Hamburk 65
- Hánek (písecký rychtář) 110
- Hánek (zv. Jan Brunův) 22, 105
- Hánek Václavův z Litoměřic 106, 192
- Hannibal, kartaginský vojevůdce 131
- Hanuš (komorník) 116
- Havlíčkobrodsko 115
- Havlíčkův Brod viz Německý Brod
- sv. Hedvika z Anjou, polská královna 11, 103, 144
- Heidelberk 23
- Herodes Veliký, judejský král 62
- Hermann III., celjský (celjský) hrabě 60, 229, 231
- sv. Hildegarda z Bingenu 176, 179
- Hindúkuš (pohofí) 131
- z Hlažovic, Laut 111
- Hodonín 209–211
- Holíč 209
- Homér 96
- Horní Bavorsko viz Bavorsko
- Horní Falc 46, 47
- Horní Lužice 9, 39, 46, 53, 122, 130, 145, 146, 151, 155, 159, 221
- Horní Rakousy 49
- Horní Uhry 236
- z Hradce, Jan 104
- z Hradce, Jan mladší 185, 199, 260
- Hradec Králové 34, 48, 50, 81, 83, 88, 89, 115, 119–121, 123, 125–127, 129, 164, 165, 169, 170, 172, 190, 192, 220
- Hrob 122
- Hroch (komorník) 116
- Huler z Orlíku, Zikmund 107, 109, 110
- Hus, Jan 8, 10, 16, 43, 44, 51, 53, 59, 63, 72, 75, 90, 105, 106, 111, 119–121, 125, 126, 175, 177, 179, 182–189, 191–206, 208–211, 218, 222, 230, 258–261
- z Husí, Mikuláš 215
- Cheb 21–23, 38
- z Chlumčan, Matyáš Louda 69
- Chlumec nad Cidlinou 113
- z Chlumu, Jan, řeč. Kepka 119, 120, 182, 208, 233
- z Chlumu, Jindřich Lacembok 119, 120, 196

- z Choustníka, Beneš 146
 Chrudim 81, 82, 86, 87, 89, 164
- Indický oceán 95
 Indie 92, 95, 96
 Ingolstadt 13, 17, 45, 58, 140, 239
 Innocenc VII., papež 104
 Isabela (Alžběta, Isabeau), francouzská
 královna 10, 14–16, 21, 137–141, 239
 Isar (řeka) 13, 16
 sv. Isidor Sevillský 95
 Itálie 140, 165, 197, 198, 249
 Ivois (dnes Carignan) 139
- Jakoubek ze Stříbra 201
 Jakš, Jakub 252, 253, 264
 Jakub (farář v Hradci Králové) 126
 Jakub (komorník) 116
 Jakub z Domažlic 229, 253
 Jakub Vivianis de Luca 192
 Jan (kameník) 117
 Jan (ranhojič) 117
 Jan I., aragonský král 21
 Jan I. z Berry, vévoda 138
 Jan I., brabantský vévoda 70
 Jan II., bavorský vévoda 13–22, 27, 28,
 70, 102, 129, 140, 264
 Jan III., bavorský vévoda 238
 Jan III., brabantský vévoda 69
 Jan III., hohenzollernský vévoda 44
 Jan IV. Železný, litomyšlský
 a olomoucký biskup 43, 121, 202,
 204, 215, 249, 253, 258–262
 Jan XXIII., papež 106, 192, 193, 195,
 198, 210, 260
 Jan Brunův *viz* Hánek
 Jan z Jenštejna, pražský arcibiskup
 22, 28–30, 62, 79
 Jan z Jesenice 194, 195, 197, 199
 Jan Jindřich, moravský markrabě 54,
 55
 Jan Kardinál z Rejnštejna 119
 sv. Jan Křtitel 89
 Jan Lucemburský, český a polský král
 54, 70, 170, 225, 232
 Jan z Moravy, litomyšlský a olomoucký
 biskup 109
- Jan Nebojácny, burgundský vévoda 139
 Jan Zhořelecký, braniborský markrabě
 27, 35, 36, 41, 42, 54, 56, 57, 151,
 154, 162
 Jan Železný *viz* Jan IV. Železný,
 litomyšlský a olomoucký biskup
 Jana, aragonská princezna 21
 z Janova, Matěj 175–179
 Jaroměř 164, 220
 Javorsko 154, 156
 Jeroným Pražský 203, 209, 210
 z Ježova, Vojtěch Raňkův 79
 Jihlava 229
 Jindřich III. Černý, římský císař 10
 Jindřich IV., římský císař 10
 Jindřich VII. Lucemburský, římský císař
 70
 Jindřich XII. Lev, bavorský vévoda 18
 Jindřich XVI. Bohatý, bavorský vévoda
 235, 239, 250
 Jíra z Roztok *viz* z Roztok, Jíra
 Jiří z Poděbrad, český král 59
 Jitka (Bona, Guta) Lucemburská,
 normandská vévodkyně 140
 Jizerské hory 114
 Johana Bavorská, římská a česká
 královna 13, 17, 18, 20, 21, 35, 54,
 55, 61, 65, 71, 72, 140, 141, 155,
 212, 238
 Jošt, markrabě moravský 15, 27, 34–36,
 39, 44, 46, 47, 49, 52, 54, 55, 141, 148,
 149, 156, 166, 185
- Kačka (služka) 177, 178
 Kaiserburg (hrad) 135
 Kamenec 154
 Kamenná Hora 114, 115
 z Kamenné Hory, Bušek Calta (Czalta),
 (Bušek z Vlkošova) 104, 113–115,
 123
 z Kamenné Hory, Caltové (rod) 114, 115,
 124
 z Kamenné Hory, Vilém Calta (Vilém
 z Vlkošova) 115
 z Kamenné Hory, Zikmund Calta 104,
 105
 Kaplíř ze Sulevic *viz* ze Sulevic, Kaplíř

- Karel I. Veliký, římský císař 69
- Karel IV., římský císař a český král 9, 17, 18, 26, 38, 41, 50, 54, 62, 69, 72, 76, 77, 80, 92, 93, 100, 101, 106, 109, 131–133, 136–138, 140, 146, 149, 153, 155–157, 212, 225, 237, 245, 256, 264
- Karel V., francouzský král 68, 76, 137, 138, 142
- Karel VI., francouzský král 15, 21, 135, 137–140
- Karel Orleánský, vévoda 139
- Karlštejn (hrad) 25, 27, 30, 69, 101, 112, 133, 178, 220
- Karo, Avigdor 24
- Kateřina (držitelka manských statků) 170
- Kateřina Brunšvicko-Lüneburská, saská kurfiřtka 245
- Kateřina Gorická, bavorská vévodkyně 13, 16, 19, 27, 28, 129
- Kateřina Meklenburská viz Richardis
- Kateřina Meklenburská, švédská princezna
- Kazimír III. Veliký, polský král 225
- Kazimír IV. Jagellonský, polský král 59, 60, 228
- Kbel, Jan 43, 128, 190, 191
- z Kittlicz, Otto 149
- Kittsee (Kopčany, Köpcsény) 248, 255, 256
- Kladruby (klášter) 168
- Kladsko 157, 159
- Klement V., papež 133
- Kliment (komorník) 116
- z Kněžewsi, Jan 117
- z Kněžewsi, Mikuláš 117
- Knobloch, Václav 29
- Koblenc 135, 162
- Kočí (u Chrudimi) 82, 83
- Kolár, Jaroslav 91, 99, 100
- z Koldic, Albrecht 149
- z Koldic, Těma 50
- Kolín nad Rýnem 134
- z Kolovrat, Kunhuta 41, 45
- Königstein (hrad) 145
- Konrád (vyšehradský kanovník) 118
- Konrád z Jungingen 142, 145
- Kopčany viz Kittsee
- Korner, Hermann 65
- Kostelec nad Orlicí 120
- Kostnice 119, 120, 182–185, 195, 201, 204, 205, 207–209, 218, 259, 260
- Košice 230, 251
- Košťálov (hrad) 178
- Kouba 60
- Kouřim 101
- Kozí Hrádek 187, 188, 201
- z Kozího, Ctibor 187
- z Kozího, Jan 187
- Krakov 103, 108, 209
- z Krakova, Matouš 175, 176
- Krakovec (hrad) 108–110, 119, 183, 184, 201, 202
- Královédvorskó 170
- Králův Dvůr 35
- Krantz, Albert 65
- Krásá, Jan 219
- Krásá, Josef 8, 74–76
- z Kravař (rod) 196
- z Kravař, Lacek (I.) 52, 146, 148, 151, 184–186, 199
- z Kravař, Petr (II.) Strážnický 185
- z Kravař a z Plumlova, Eliška (Alžběta) 51, 186–189
- z Kravař a z Plumlova, Petr I. 186
- z Kroměříže, Jan Milíč 174, 176, 177
- Krzenck, Thomas 8
- Křišťan z Prachatic viz z Prachatic, Křišťan
- Křivoklát (hrad) 22, 24, 25, 37–39, 79, 88, 107, 108, 142, 220
- Kříž (pražský kramář) 190
- Křížky (u Ládví) 213
- Kuglveid (Kuglvajt), hrad 168
- Kunc (krejčí) 117
- Kunčín Hrádek 166
- Kuneš (apotekář) 118
- Kuneš z Třebovle 177, 178
- Kunhuta Uherská, česká královna 98
- Kutná Hora 26, 35, 48, 49, 51–53, 158, 159, 182, 183, 215, 220–222, 228

- Labe (řeka) 113
 Ladislav I. Neapolský, uherský král 50
 Ladislav Pohrobek, uherský a český král 60, 153
 Lamanšský průliv 39
 Landau na Isaru 239
 Landshut 13, 15, 17, 20, 21, 23, 28, 140, 239, 250
 z Landštejna, Vilém 36
 Lazarevič, Štěpán 249
 z Lažan, Jindřich Lefl 110, 111, 183, 184
 z Ledče, Petr Kocvára 116
 Lemberk 156
 z Lešna, Václav 119
 Lhota (zaniklá ves u Dalešic) 241
 Liběchov 201
 Lidhéř (Husův přítel) 200
 z Lichtenburka, Hynek Krušina 121, 164, 166, 196
 z Lichtenburka, Jan Krušina (IV.) 165
 Lichtenburkové (rod) 165, 166
 Lilienstein (hrad) 145
 Litoměřice 221, 222
 Litoměřicko 221
 Litva 69, 143, 144
 Lobava 154
 Lohmeier, Georg 14
 Lochenice 190
 Loket (hrad) 23, 37, 134, 140, 142
 Lovaň 162
 Lubáň 154
 Lübeck 65
 Lucemburkové (rod) 13, 15, 27, 34, 39, 44–47, 49, 52, 54, 55, 58, 64, 67, 76, 92, 93, 100, 101, 160, 207, 234, 256
 Lucembursko 52
 sv. Ludmila 189, 207
 Ludolf Zaháňský 33, 63
 Ludvík I., bavorský vévoda 99
 Ludvík II. Přísný, bavorský vévoda 18
 Ludvík IV. Bavor, římský císař 13, 207
 Ludvík V., hornobavorský a tyrolský vévoda 238
 Ludvík VII. Bradatý, bavorský vévoda 45, 58, 139–141, 239
 Ludvík z Florencie 118
 Ludvík Orleánský, vévoda 137–139, 141
 Lukov 156
 Lútko, Jan 82
 Lútko, Petr 82
 Machna Tožicova 170
 Maine 177
 Malá Asie 95
 Malbork (hrad) 143–145
 Malešice 104
 Malhostice 178
 Malovary 113, 170
 Mandeville, John (Jean de Bourgoigne) 93–96, 111
 Mantova 68
 Manuel I. Komnenos, byzantský císař 96
 Marek z Hradce (z Prahy) 90, 126, 127, 197
 Marchegg 251
 Marie Uherská, uherská královna 102
 Marignola, Jan 92, 93, 96, 99, 131
 Markéta I., dánská a norská královna 11, 145
 Markéta Babenberská, česká královna 61
 Markéta Lucemburská, bavorská vévodkyně, dcera Jana Lucemburského 224, 225
 Markéta Lucemburská, manželka hohenzollernského vévody Jana III. 44, 54
 Markéta Opavská, moravská markraběnka 54
 Markéta Tyrolská, hraběnka 238
 Marta (Lidhéřova manželka) 200
 Martin V., papež (vlastním jménem Oddo di Colonna) 193–198, 200, 211, 219, 250, 261
 Mařík, řeč. Rvačka 188, 200
 Matyáš (držitel manských statků) 170
 Matyáš (správce lvince) 98
 Matyáš Korvín I., uherský král 64
 Megasthenés 95
 Meinhard VI. z Gorice a Tyrol, hrabě 13
 Mělnicko 201, 205

- Mělník 11, 50, 88, 106, 111, 113, 115,
119, 120, 127, 164, 168, 169, 172,
201, 207, 208, 222, 223
- Menhard, hornobavorský a tyrolský
vévoda 238
- Merovejci (rod) 10
- Měrunice 178
- Metličany 105
- Miháld 251
- Michal z Německého Brodu *viz* Causis,
Michal de
z Michalovic, Jan III., zv. Michalec 36,
42, 196
- Mikuláš (kuchař) 117
- Mikuláš (zповědník) 252, 253, 264
- Mikuláš Augustinův z Prahy, řeč. Bohatý
146
- Mikuláš z Drážďan *viz* z Drážďan,
Mikuláš
- Mikuláš Kusánský 235
- Mikuláš z Ořecha 113
- Mikuláš Petr z Prachatic 106, 192
- Milíč z Kroměříže, Jan *viz* z Kroměříže,
Jan Milíč
- Mistr Martyrologia z Gerony 72
- Míšeňsko 20, 145
- Mladá Boleslav 220
- Mladoboleslavsko 221
- z Mladoňovic, Petr 119
- Mnichov 8, 13, 16–18, 58–60, 102, 123,
124, 140, 208, 212, 233, 236, 239,
263
- z Mochova, Anna 182, 188, 189
- Morašice 82
- Morava 24, 44, 46, 52, 54, 99, 185, 199,
202, 228, 229, 240, 251, 258, 261
- Most 161
- Moucha (rybář) 237
- z Mühlheimu, Jan (Hanuš) 111, 189, 190
- Mukov 178
- z Mýta, Jan 43, 44
- Mže (řeka) 166
- Nabuchodonosor I., babylonský král 62
- Náchod 220
- Německý Brod (dnes Havlíčkův Brod)
229
- Nepomuk (klášter) 168
- Nero, římský císař 29, 63, 68
- Noffry, Leonard 254
- Norimberk 133–136, 162, 179, 230, 243,
249
- Nové Mesto nad Váhom 251
- Nový Hrad (u Kunratic) 26, 30, 69,
128, 163, 211, 212, 215, 220
- Nymburk 252
- Oberlahstein 46
- Odolena Voda 106
- Odra (řeka) 157
- Oefele, Andreas Felix von (Oefelius) 14,
264
- Olbram III. ze Škvorce, pražský
arcibiskup 42, 43
- Olomouc 222
- Ondřej z Řezna 33, 63
- z Opočna, Jaroslav 48, 118
- Ortenburg (hrad) 148, 149
- Orval (dnes Villers-devant-Orval) 142
- Oto V. (Líný), braniborský vévoda 17
- Otonové (rod) 10
- Pákistán 92
- Palacký, František 224
- z Pardubice a Rychmburka, Smil Flaška
36
- Parléř, Mikuláš 117
- Parléř, Petr 117
- Paříž 76, 137, 140, 142, 179
- Pavel z Prahy *viz* Židek, Pavel
z Pavlova, Kunášek 171
- z Pavlova, Sezema 171
- Périgord 177
- Persie 95
- Petr (farář) 105
- Petr Očko 116
- Petr Stephaneschi 200
- Pfinzig, Sebold 249
- Piccolomini, Aeneas Silvius *viz* Pius II.,
papež
- Pipino, Fra 93
- Pisa 159, 191
- Písek 35, 110

- Pius II., papež (vl. jm. Aeneas Silvius Piccolomini) 64
 Plasy (klášter) 168
 Plinius Starší 95
 Plzeň 166, 168, 221
 z Poděbrad, Boček 36, 165, 185
 Poděhusy (hrad) 187
 z Pogorelly (Pohořelé), Markéta 184
 z Pogorelly, Přeclav 50
 Pohořelice 240
 Polička 164
 Polo, Marco 93, 96, 99
 Polsko 103, 124, 143, 144, 236
 z Pomuku, Johánek (Jan) 29, 36
 Potštejn (hrad) 120, 164, 166, 196
 z Potštejna a na Žampachu, Mikuláš 196
 Praha 15, 18, 22–26, 29, 30, 35–40, 46–50, 52, 57–59, 62, 63, 68, 69, 73, 81, 82, 105, 115, 117, 125, 129, 130, 134, 142–144, 146, 156, 159, 160, 163, 173–177, 179–182, 186–188, 192–194, 196–201, 203, 204, 208, 210, 212, 213, 215, 220, 221, 231, 232, 235, 237, 239, 259, 260
 – Menší Město pražské (Malá Strana) 110, 174, 215
 – Nové Město pražské 43, 50, 80, 82, 111, 114, 117, 124, 174, 194, 211, 216
 – Pražský hrad 43, 49–51, 98, 109, 112, 122, 187, 215, 237
 – Staré Město pražské 18, 35, 38, 42, 43, 49, 50, 70, 75, 97, 98, 111, 114, 118, 123, 166, 167, 174, 175, 178, 194, 213, 216, 252
 – Vyšehrad 43, 45, 212, 215–217, 220, 221
 – Židovské Město 119
 z Prachatic, Křišťan 119
 Prokop (farář) 125, 126
 Prokop Lucemburský, moravský markrabě 36, 39, 44, 48, 49, 52, 139
 Prokop Veliký (Holý) 251
 Provence 61
 Prusko 142, 143
 Přemysl Otakar II., český král 61, 91, 98
 Přemyslovci (rod) 77, 91, 98, 170
 Příbík (kuchař) 117
 z Puchheimu, Peregrin 30
 Puchník, Mikuláš 29, 126, 191
 Raab 246
 z Radče, Václav 43
 Rafael (Rafúš, Rufus; purkrabí) 120
 Rakousko 256
 Rakovník 108
 Remeš 135, 137–139
 Richard de Fournival 96
 Richardis Kateřina Meklenburská, švédská princezna 41, 57
 Robert z Arbrisselu 177
 z Rozhanoviec, Juraj 251, 257
 z Roztok, Jíra 34, 35, 106–111, 113, 114, 124, 169, 184, 185, 230
 z Rožmberka, Jindřich III. 29, 36, 42, 49, 51, 186, 187, 189
 z Rožmberka, Oldřich II. 187–189, 214, 215
 Ruprecht II. Falcký, kurfiřt 35
 Ruprecht III. Falcký, římskoněmecký král 16, 35, 45–47, 162
 Rusko 251
 Rýn (řeka) 99
 z Rýzmburka, Boreš 36
 Řehoř Křížův z Roudnice 104
 Řehoř XII., papež 191, 192
 Řím 29, 48, 49, 68, 133, 140, 179, 198, 199
 Říše viz Svatá říše římská
 Sadská 43
 Salzburk 27, 129
 ze Sedlce (Sedlice), Jan 124, 229, 255
 ze Sedlce, Zdimír 37, 124, 142
 Sedmihradsko 246, 247, 250
 Seleukos I. Níkátor 95
 Severní moře 39
 Sezimovo Ústí 188, 189
 Schaumburg (hrad) 49
 Schenwirt (Suchenwirt), Peter 80
 Schlosser, Julius von 66, 73

- Siřejovice (Syřevice) 178
 Skalice (Uherská) 209, 211, 217, 229,
 230, 251
 Skalka (u Vlastislavi) 178
 ze Skály a ze Švihova, Břeněk viz
 Švihovský ze Skály, Břeněk
 Skuteč 82
 Slaný 220
 Slezsko 46, 53, 122, 130, 145, 146,
 155–157, 160, 221, 224
 Smil (kuchař) 117
 Sofia Halšanská (Litevská), polská
 královna 224, 228, 236
 Solany 178
 Solinus, Gaius Julius 95
 Srbsko 251
 ze Staňkova, Štěpán 122, 123
 Statenice 116
 Stejskal, Karel 76
 Stephaneschi, Petr viz Petr Stephaneschi
 Stodůlky 229, 253
 ze Stojčina, Mikuláš 197
 Straubing 13, 17, 18, 20, 21
 Střední Asie 92
 Sulek (probošt) 146
 ze Sulevic, Hanuš Kaplír 178, 256
 ze Sulevic, Jan Kaplír 256
 ze Sulevic, Jan mladší Kaplír 257
 ze Sulevic, Jarek Kaplír 178, 256
 ze Sulevic, Kaplířové (rod) 231, 256
 ze Sulevic, Kateřina Kaplířová 179
 ze Sulevic, Konrád (Kunat) Kaplír 36,
 178, 256
 ze Sulevic, Pešek Kaplír 178
 ze Sulevic, Petr Kaplír 222, 231, 233,
 255, 256
 ze Sulevic, Petr mladší Kaplír 257
 ze Sulevic, Petr starší Kaplír 256
 ze Sulevic, Walpurga 222, 248, 255, 256
 Sulevice (Sulejovice) 178
 Svatá říše římská (Říše) 9, 10, 33, 34,
 36, 37, 40, 44, 46–48, 60, 64,
 133–135, 142, 145, 162, 163, 230,
 237, 250
 Svídnice 220
 Svídnicko 154, 156
 ze Svinař (rod) 124
 ze Svinař, bratři 111
 ze Svinař, Bořivoj 112, 113, 124
 ze Svinař, Zachař 112, 123, 124
 Svinaře 112
 Šachov 178
 Šestiměstí 147, 154, 155, 221
 Škudla, Hánek 110
 Šoproň 244, 251
 Štefan Ebster viz Ebster, Štefan
 Štěpán (zbrojírský mistr) 105
 Štěpán II., bavorský vévoda 13, 20, 140
 Štěpán III. Nádherný, bavorský vévoda
 13–15, 17, 20, 27, 45, 129, 140, 141,
 239
 ze Šternberka, paní 177
 Šternberkové (rod) 125
 ze Štítného, Anežka 176
 ze Štítného, Tomáš Štítný 100, 176
 Štrasburk 22
 Švédsko 145
 Švihovský ze Skály, Břeněk 36, 42, 186
 Tábor 187
 Tádžikistán 92
 Tachov 168, 239, 250
 Tata 231, 236, 251
 Theofanu, římská císařovna 10
 Tibet 96
 Tichá Orlice (řeka) 165
 Točnick (hrad) 30–32, 46, 69, 88, 97, 220
 Togril (keraitský kněz) 96
 Tomáš z Chantimpré 95
 Tomáš Benediktův 106
 Tomášek (písař) 117
 Toužim 115
 Trenčín 222, 228
 Trevír 135, 162
 Trutnov 38, 164, 168–170
 Trutnovsko 170
 Třebíč 241
 Třebívlice (Třebovice) 178
 z Tuhance, Johánek 116
 z Tuhance, Mikuláš 115, 116
 Tumski (vratislavský ostrov) 109
 Týn nad Vltavou 122
 Tyrolsko 238

- Uherská Skalice *viz* Skalice
 Uherské Hradiště 222
 Uherský Brod 222, 251
 Uhry 11, 49, 52, 214, 215, 222, 223,
 229, 231, 232, 234–236, 239, 241,
 246, 247, 250, 256, 257, 261, 264
 z Újezda, Jan 37
 z Újezda, Štěpán 37, 104
 z Újezdce, Poduška 124
 Ulrich z Etzenbachu 91
 Urbánek, Rudolf 8
 z Ústí, Jan mladší Sezema 188
 z Ústí, Prokop Sezema 188
 z Ústí a Kamenice, Jan mladší 188
 Ústí nad Labem 245
- Vác 262
 Václav (kaplan) 105
 Václav (písař) 117
 sv. Václav, český kníže 253
 Václav IV., český a římský král 7–10,
 13–31, 33–49, 51–58, 61–82, 90–95,
 97, 98, 100–112, 117, 118, 124–129,
 131–134, 137–146, 149, 151,
 154–157, 159–169, 175, 178,
 183–186, 189, 194, 196–199, 203,
 205, 207, 209, 211, 212, 215,
 218–221, 223, 234, 237, 238, 246,
 254, 256, 258–260, 264
 Václav z Hradce Králové, řeč. Teicher
 126
 Václav Lucemburský, vévoda 54, 142
 Valašsko 246
 Valois (rod) 16, 160
 Valter (písecký rychtář) 110
 Varadín 217
 Varna 228
 z Vartenberka, Čeněk 121, 165, 166, 187,
 196, 213, 215, 216, 218
 z Vartenberka, Jan Chudoba, řeč. Ralsko
 215
 z Vartenberka, Jindřich 121
 Vartenberkové (rod) 121
 Vavřinec z Březové *viz* z Březové, Vavřinec
 z Vechty, Konrád 78, 106, 127, 161, 166,
 203, 204, 260
 z Vechty, Konstantin 106
 Velemín 178
 Veliš (hrad) 121
 Verden 127
 z Vchynic, Protiva 167, 252, 255
 Vídeň 31, 33, 49, 230, 236, 243, 248
 Viklef, Jan 189, 191, 193, 196, 209–211
 Vilém I., bavorský vévoda 13, 17
 Vilém I., míšeňský markrabě 34, 46, 47,
 145
 Vilém II., bavorský vévoda 238
 Vilém III., bavorský vévoda 7, 9, 13, 14,
 16, 17, 44, 47, 55, 59, 208, 212, 213,
 223, 229, 230, 232, 234–244,
 247–249, 252, 255, 263
 Vilém z Normandie 96
 Vimperk (hrad) 178
 Vimperk 256
 Vincent z Beauvais 95
 Visconti, Bernabò 141
 Visconti, Giangaleazzo 15, 48, 49, 141
 Visconti, Tadea, bavorská vévodkyně
 141, 231
 Visconti, Valentina, orleánská
 vévodkyně 141, 142
 Viscontiové (rod) 141
 Višegrád 217, 231, 238, 246
 Vitold (Vytautas), litevský velkokníže
 144
 Vítovský, Jakub 8
 Vivianis de Luca, Jakub *viz* Jakub
 Vivianis de Luca
 Vladislav II. Jagellonský (Jagello),
 polský král 15, 97, 103, 144, 224,
 225, 228
 Vladislav III. Jagellonský, polský král
 159, 228
 Vladislav Jagellonský, český král 50
 z Vlašimi, Štěpán 126
 Vlčice 171
 z Vlkošova, Bušek *viz* z Kamenné Hory,
 Bušek Calta
 z Vlkošova, Vilém *viz* z Kamenné Hory,
 Vilém Calta
 Vltava (řeka) 29, 212
 Volkeimer, Peter 249

- z Vráblí, Kateřina 178
 Vratislav 19, 26, 40, 50, 69, 109, 122,
 146, 154, 156, 157, 159, 189, 219,
 220, 256, 258
 Vrbka (tvrz) 115
 Vysoké Mýto 81, 83, 84, 164
- Waldhauser, Konrád 173, 174, 176
 z Weilburka, Jan 42
 Wettinové (rod) 145, 161
 Wildenberg, Hans Ebran von 14
 z Wildungen, Berthold 199
 Winterstein (hrad) 145
 Wittelsbachové (rod) 7, 8, 13–15, 17,
 18, 21, 23, 27–29, 33, 35, 44, 47, 54,
 55, 59–61, 99, 103, 129, 130, 137,
 141, 207, 235, 238–241, 244, 264
 Würzburg 134, 162
- Zabarella, Francesco 195, 198–200
 Zaháň 156
 Zajíc z Házmburka, Vilém 189, 215
 Zajíc z Házmburka, Zbyněk 127, 191,
 193, 194, 197, 198
 Zajícovna z Házmburka, Anna 189
 ze Zásady (rod) 124
 ze Zásady, Jan Čúch 107, 113, 114, 124,
 125
 ze Zásady, Jan Kyjata 113, 114, 124,
 166, 170
 ze Zásady, Ješek (Jan), zv. Ocas 114,
 124, 125
- Zbraslav 212, 220
 Zderaz (hrádek) 38, 50
 Zhořelec 19, 133, 146, 148–151,
 153–156, 227
 Zikmund Lucemburský, český
 a uherský král, římský císař 10,
 11, 14, 15, 27, 30, 34–36, 38, 39, 44,
 46–49, 52, 54, 57–60, 64, 69, 76,
 97, 102, 119, 120, 125, 141, 143, 160,
 163–166, 171, 178, 184, 185, 188,
 198, 205, 208, 209, 211, 213–215,
 217–225, 228–253, 255–263
 Zmrzlík ze Svojšína, Petr starší 79, 111,
 120, 182, 183
 Znojmo 34, 44, 222
 Zuzana (lazebnice) 63
 Zvíkov (hrad) 35
 ze Zvířetic, Vilém 165
 ze Zvířetic, Zdislav 193
- Žatecko 200, 201
 Žebrák (hrad) 24–28, 30, 31, 37, 38, 40,
 46, 52, 102, 129, 142, 144, 146
 Želivský, Jan 211
 Želkovice 178
 Žídek, Pavel (Pavel z Prahy) 56, 63, 66,
 258, 259
 Žim 178
 Žitava 122, 146–148, 151, 154
 Žitavsko 147
 Žižka z Trocnova, Jan 116, 124
 Žleby (hrad) 178

OBSAH

Úvodem /7

- I. Princezna Žofie křtěná vodou Isaru
(*V kruhu blízkých příbuzných – Wittelsbachů*) /13
- II. Královna Žofie věrně po boku manžela Václava IV.
na veřejnosti ... /20
  - Před sňatkem /20
  - Od sňatku do korunovace /23
  - Intermezzo: Slavnost korunovace /41
  - Od korunovace do vydání tzv. Dekretu kutnohorského /46
  - Bezdětnost /53
  - ... a i v soukromí /62
    - Negativní obraz krále načrtnutý v prostředí nepřátel
a retušovaný jasnějšími barvami reality /62
    - Vyzařování cituplného manželského vztahu ze soukromí
do veřejného prostoru /70
    - Spojení společnými duchovními a kulturními zájmy /76
    - Václavova podpora kulturních snah manželky Žofie /81
    - Dvorská zábava Václava IV. a Žofie /90
- III. Ve službách a v přízni královny
(*Dvořané královnina dvora a jeho organizace*) /103
- IV. Za horizontem Čech a zemí Koruny české /129
- V. Od blahobytu k chudobě /164
- VI. Královna mezi křížem a kalichem /173
- VII. Smutný vdovský úděl české královny Žofie /217
  - První „putovní“ období v emigraci /217
  - Druhé období emigrace /223

Třetí období emigrace v zrcadle Žofiiny korespondence
s bratry Arnoštem a Vilémem /230
Královna Žofie v Bratislavě ve společnosti dvořanů,
přátel a přidělených pomocníků /252

Závěrem /263

Zkratky /265

Prameny a literatura /266

Seznam vyobrazení /281

Jmenný a místní rejstřík /284

BOŽENA KOPIČKOVÁ ČESKÁ KRÁLOVNA ŽOFIE

Ve znamení
kalicha a kříže

VELKÉ POSTAVY ČESKÝCH DĚJIN

svazek 26.

Edici řídí Filip Outrata

Obálku a grafickou úpravu

navrhla Michaela Blažejová

Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

v Praze roku 2018 jako svou 1749. publikaci

Vydání první. AA 18,40.

Stran 312 (text 304, bar. příl. 8)

Rejstřík sestavil Josef Schwarz

Odpovědný redaktor Filip Outrata

Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s.

Doporučená cena 348 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-974-2